

Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyinin
2007-ci il " 29 " dekabr tarixli
i-130 nömrəli əmri ilə təsdiq edilmişdir

**“AKTİVLƏRİN QIYMƏTDƏN DÜŞMƏSİ ÜZRƏ”
KOMMERSİYA TƏŞKİLATLARI ÜÇÜN 24 №-li
MİLLİ MÜHASİBAT UÇOTU STANDARTI**

**Bakı şəhəri
2007-ci il**

MÜNDƏRİCAT

ÜMUMİ MÜDDƏALAR	3
ƏSAS ANLAYIŞLAR.....	4
QIYMƏTDƏN DÜŞƏ BİLƏN AKTİVİN MÜƏYYƏN EDİLMƏSİ	4
BƏRPA EDİLƏ BİLƏN MƏBLƏĞİN QIYMƏTLƏNDİRİLMƏSİ	6
QIYMƏTDƏN DÜŞMƏ ZƏRƏRİNİN TANINMASI VƏ QIYMƏTLƏNDİRİLMƏSİ	10
PUL VƏSAİTLƏRİNİ YARADAN VAHİDLƏR VƏ QUDVİL.....	10
QIYMƏTDƏN DÜŞMƏ ZƏRƏRİNİN LƏĞV EDİLMƏSİ	16
MƏLUMATIN AÇIQLANMASI.....	18
QÜVVƏYƏ MİNMƏ TARİXİ	21
Əlavə 1 – “Aktivlərin qiymətdən düşməsi” adlı 36 №-li Mühasibat Uçotunun Beynəlxalq Standartı ilə müqayisə	22

“AKTİVLƏRİN QIYMƏTDƏN DÜŞMƏSİ ÜZRƏ” KOMMERSİYA TƏŞKİLATLARI ÜÇÜN 24 NƏ-Lİ MİLLİ MÜHASİBAT UÇOTU STANDARTI

ÜMUMİ MÜDDƏALAR

Standartın təyinatı

- 1 Bu standart «Mühasibat uçotu haqqında» Azərbaycan Respublikası Qanununa uyğun olaraq hazırlanmış və «Aktivlərin Qiymətdən Düşməsi» adlı 36 Nə-li Mühasibat Uçotunun Beynəlxalq Standartına əsaslanmışdır.

Məqsəd

- 2 Bu standartın məqsədi, aktivlərinin bərpa edilə bilən dəyərdən artıq dəyərle uçota alınmamasına əmin olmaq üçün müəssisə tərəfindən tətbiq ediləcək prosedurların müəyyən edilməsidir.

Standartın tətbiqi sahəsi

- 3 Bu Standart, Uçot Qaydaları nəzərə alınmaqla, «Mühasibat uçotu haqqında» Azərbaycan Respublikasının Qanununun 10-cu maddəsində müəyyən edilmiş kommersiya təşkilatları tərəfindən hazırlandığı maliyyə hesabatlarına tətbiq edilir.
- 4 Mühasibat uçotunu tənzimləyən qüvvədə olan normativ-hüquqi aktlar ilə bu Milli Mühasibat Uçotu Standartı arasında ziddiyyət yarandığı halda, bu standart tətbiq edilir.
- 5 Bu Standart, aşağıda qeyd olunanlar istisna olmaqla, bütün aktivlərin qiymətdən düşməsinin uçotu zamanı tətbiq edilməlidir:
  - (a) ehtiyatlar (bax. «Ehtiyatlar üzrə» 8 Nə-li Milli Mühasibat Uçotu Standartı);
  - (b) tikinti müqavilələrindən yaranan aktivlər (bax. «Tikinti müqavilələri üzrə» 16 Nə-li Milli Mühasibat Uçotu Standartı);
  - (c) təxirə salınmış vergi aktivləri (bax. «Mənfəət vergisi üzrə» 4 Nə-li Milli Mühasibat Uçotu Standartı);
  - (ç) ədalətli dəyəri ilə qiymətləndirilən investisiya mülkiyyəti (bax. «Daşınmaz əmlaka investisiyalar üzrə» 27 Nə-li Milli Mühasibat Uçotu Standartı);
  - (d) «Satış üçün nəzərdə tutulmuş uzunmüddətli aktivlərin uçotu və dayandırılmış əməliyyatlar üzrə» 23 Nə-li Milli Mühasibat Uçotu Standartına uyğun olaraq satış üçün saxlanılmış kimi təsnifləşdirilən uzunmüddətli aktivlər (və ya xaric olunan aktiv qrupları).
- 6 Bu Standart aşağıdakı kimi təsnifləşdirilmiş maliyyə aktivlərinə tətbiq edilir:
  - (a) *«Təşkilatların maliyyə hesabatları və birləşdirilmiş (konsolidə edilmiş) maliyyə hesabatları üzrə»* 19 Nə-li Milli Mühasibat Uçotu Standartında müəyyən edildiyi kimi törəmə müəssisələr;
  - (b) *«Asılı təsərrüfat cəmiyyətlərində investisiyaların uçotu üzrə»* 20 Nə-li Milli Mühasibat Uçotu Standartında müəyyən edildiyi kimi asılı təsərrüfat cəmiyyətləri; və
  - (c) *«Təşkilatların birgə fəaliyyəti haqqında maliyyə hesabatları üzrə»* 21 Nə-li Milli Mühasibat Uçotu Standartında müəyyən edildiyi kimi birgə müəssisələr.
- 7 Bu standart, yenidən qiymətləndirmə modelinin əks olduğu *«Torpaq, tikili və avadanlıqlar üzrə»* 7 Nə-li Milli Mühasibat Uçotu Standartı kimi, digər standartlara uyğun olaraq yenidən qiymətləndirmə dəyəri (yəni, ədalətli dəyər) ilə uçota alınmış aktivlərə tətbiq edilir. Yenidən qiymətləndirilən aktivin qiymətdən düşüb-düşməməsi mümkünlüyünün müəyyənləşdirilməsi ədalətli dəyərin hesablanması üçün istifadə olunan əsasdan asılıdır:

- (a) aktivin bazar dəyəri onun ədalətli dəyəri kimi qəbul edildikdə, aktivin ədalətli dəyəri ilə onun satış xərcləri çıxılmaqla ədalətli dəyəri arasındakı yeganə fərq bu aktivin xaric olması üçün tələb olunan birbaşa əlavə xərclərin məbləğidir:
- (i) aktivin xaric olması üçün tələb olunan əlavə xərclərin məbləği əhəmiyyətsiz olduqda, yenidən qiymətləndirilmiş aktivin bərpa edilə bilən dəyəri mütləq onun yenidən qiymətləndirilmiş dəyərinə (yəni, ədalətli dəyərinə) yaxın, ya da ondan artıq olacaq. Bu halda, yenidən qiymətləndirmə tələbləri tətbiq edildikdən sonra, yenidən qiymətləndirilmiş aktivin qiymətdən düşəcəyi və bərpa edilə bilən dəyərin hesablanmasına ehtiyacın yaranmayacağı az ehtimal olunur.
- (ii) aktivin xaric olması üçün tələb olunan əlavə xərclərin məbləği əhəmiyyətsiz olmadıqda, yenidən qiymətləndirilmiş aktivin satış xərcləri çıxılmaqla ədalətli dəyəri mütləq onun ədalətli dəyərinə az olacaq. Buna görə də, yenidən qiymətləndirilmiş aktivin hazırkı dəyəri onun yenidən qiymətləndirilmiş (yəni, ədalətli) dəyərinə az olduqda, bu aktiv qiymətdən düşmüş hesab olunur. Bu halda, yenidən qiymətləndirmə tələbləri tətbiq edildikdən sonra, müəssisə aktivin qiymətdən düşməsinin mümkün olub-olmadığını müəyyən etmək üçün bu Standartı tətbiq edir.
- (b) aktivin ədalətli dəyəri onun bazar dəyəri əsasında deyil başqa əsasda müəyyən edildikdə, bu aktivin yenidən qiymətləndirilmiş (yəni, ədalətli) dəyəri onun bərpa edilə bilən dəyərinə artıq və ya az ola bilər. Beləliklə, yenidən qiymətləndirmə tələbləri tətbiq edildikdən sonra, müəssisə aktivin qiymətdən düşməsinin mümkün olub-olmadığını müəyyən etmək üçün bu Standartı tətbiq edir.

ƏSAS ANLAYIŞLAR

8 Bu standartda istifadə edilmiş əsas anlayışlar aşağıdakı mənalara ifadə edir:

Nağd pul vəsaitlərini yaradan vahid digər aktivlər və ya aktivlər qrupunun yaratdığı nağd pul vəsaitlərinin mədaxilindən kifayət qədər müstəqil olan nağd pul vəsaitlərinin mədaxilini yaradan, müəyyən edilə bilən ən kiçik aktivlər qrupudur.

Ümumi aktivlər qüvvəli istisna olmaqla, həm nəzərdən keçirilən pul vəsaitlərini yaradan vahidin, həm də pul vəsaitlərini yaradan digər vahidlərin gələcək pul vəsaitlərinin hərəkətinə gətirib çıxaran aktivlərdir.

Xaric olma xərcləri maliyyə xərcləri və mənfəət vergisi xərcləri istisna olmaqla, birbaşa aktivin və ya pul vəsaitlərini yaradan vahidin xaric olmasına aid edilə bilən əlavə xərclərdir.

Satış xərcləri çıxılmaqla ədalətli dəyər xaric olma xərcləri çıxılmaqla, müstəqil, yaxşı məlumatlandırılmış və bu cür əməliyyatın həyata keçirilməsində maraqlı olan tərəflər arasında əməliyyat nəticəsində aktivin və ya pul vəsaitlərini yaradan vahidin satışından əldə edilən bilən məbləğdir.

Qiymətdən düşmə zərəri aktivin və ya pul vəsaitlərini yaradan vahidin balans dəyərinin onun bərpa edilə bilən dəyərinə artıq olan məbləğidir.

İstifadə dəyəri aktivdən və ya pul vəsaitlərini yaradan vahiddən hasil olunacağı gözlənilən gələcək nağd pul vəsaitlərinin hazırkı dəyəridir.

QIYMƏTDƏN DÜŞƏ BİLƏN AKTİVİN MÜƏYYƏN EDİLMƏSİ

9 Aktiv, onun balans dəyəri bərpa edilə bilən dəyərinə artıq olduğu zaman qiymətdən düşür. Standartın 12 və 13-cü maddələrində qiymətdən düşmə zərərinin yarana biləcəyinin bəzi əlamətləri göstərilmişdir. Bu əlamətlərdən hər hansı biri mövcud olduqda, bərpa edilə bilən dəyərin rəsmi qiymətləndirilməsinin aparılması tələb olunur. Bu Standartda, onun 11-ci maddəsində göstərilən hallar istisna olmaqla, hər hansı qiymətdən düşmə əlaməti mövcud olmadıqda, bərpa edilə bilən məbləğin rəsmi qiymətləndirilməsinin aparılması tələb edilmir.

- 10 Müəssisə, aktivin qiymətdən düşə biləcəyini göstərən hər-hansı əlamətin mövcud olub-olmadığını hər hesabat tarixində qiymətləndirməlidir. Əgər hər-hansı belə əlamət mövcuddursa, müəssisə aktivin bərpa edilə bilən dəyərini qiymətləndirməlidir.
- 11 Aktivin qiymətdən düşə biləcəyini göstərən hər-hansı əlamətin mövcud olub-olmamasından asılı olmayaraq, müəssisə eyni zamanda aşağıda qeyd edilənləri həyata keçirməlidir:
- (a) faydalı istifadə müddəti qeyri-müəyyən olan və ya hələ istifadə edilə bilməyən qeyri-maddi aktiv, onun balans dəyərini bərpa edilə bilən dəyəri ilə müqayisə etməklə, ilbəl qiymətdən düşmə üzrə yoxlamalıdır. Qiymətdən düşmə üzrə yoxlama, hər il eyni vaxtda keçirilmək şərti ilə, illik dövr ərzində istənilən zaman həyata keçirilə bilər. Müxtəlif qeyri-maddi aktivlər qiymətdən düşmə üzrə müxtəlif vaxtlarda yoxlanıla bilər. Lakin, əgər belə qeyri-maddi aktiv ilkin olaraq cari illik dövr ərzində tanınmışdırsa, qiymətdən düşmə üzrə cari illik dövr bitməmiş yoxlanılmalıdır.
- (b) müəssisələrin birləşməsi zamanı əldə edilmiş qudvili qiymətdən düşmə üzrə illik olaraq yoxlamalıdır.
- 12 Aktivin qiymətdən düşə biləcəyini göstərən hər-hansı əlamətin olub-olmamasını qiymətləndirən zaman müəssisə ən azı aşağıda qeyd olunanları nəzərə almalıdır:

İnformasiyanın xarici mənbələri

- (a) dövr ərzində aktivin bazar dəyəri vaxtın keçməsi və ya adi istifadə nəticəsində gözləniləndən əhəmiyyətli dərəcədə daha çox aşağı düşmüşdür.
- (b) dövr ərzində müəssisənin fəaliyyət göstərdiyi texnoloji, bazar, iqtisadi və ya hüquqi mühitdə və ya aktivin yönəldiyi bazarda müəssisə üçün mənfi təsirə malik əhəmiyyətli dəyişikliklər baş vermiş və ya yaxın gələcəkdə baş verəcəyi gözlənilir.
- (c) bazar faiz dərəcələri və investisiya rentabelliyinin digər bazar dərəcələri dövr ərzində artmış və bu artım aktivin istifadə dəyərinin hesablanmasında istifadə olunan diskont dərəcəsinə təsir edə və aktivin bərpa edilə bilən məbləğini əhəmiyyətli dərəcədə aşağı sala bilər.
- (ç) müəssisənin xalis aktivlərinin balans dəyəri onun bazar kapitallaşdırılmasından daha çoxdur.

İnformasiyanın daxili mənbələri

- (d) aktivin mənəvi köhnəlməsinə və ya fiziki korlanmasına sübut var.
- (e) dövr ərzində aktivin istifadə edildiyi və ya istifadə ediləcəyinin gözləniləndiyi həcmdə və ya qaydada müəssisə üçün mənfi təsirə malik əhəmiyyətli dəyişikliklər baş vermiş və ya yaxın gələcəkdə baş verəcəyi gözlənilir. Bu dəyişikliklərə aktivin istifadəsiz qalması, aktivin aid olduğu əməliyyatın dayandırılması və ya yenidən təşkili planları, aktivin ilkin olaraq gözlənilən tarixdən əvvəl xaric olması planları və aktivin faydalı istifadə müddətinin qeyri-müəyyəndən daha çox məhdud kimi yenidən qiymətləndirilməsi daxildir.
- (ə) daxili hesabatlarda aktivin iqtisadi göstəricilərinin gözləniləndən daha pis olduğunu və ya olacağını göstərən sübutlar mövcuddur.

Aktivin qiymətdən düşə biləcəyini göstərən daxili hesabatlardakı məlumatlar aşağıdakıları daxil edir:

- (a) aktivin əldə edilməsi üçün ilkin olaraq büdcədə nəzərdə tutulandan kifayət qədər yüksək olan nağd pul vəsaitlərinin hərəkətləri və ya onun istismarı və saxlanılması üçün tələb olunan əlavə nağd vəsaitlər;
- (b) aktiv üzrə daxil olan, büdcədə nəzərdə tutulandan əhəmiyyətli dərəcədə aşağı faktiki xalis nağd pul vəsaitləri hərəkətləri və ya əməliyyat mənfəəti və ya zərəri;
- (c) aktivdən daxil olan, smeta xalis nağd pul vəsaitlərinin hərəkətləri və ya əməliyyat mənfəətinin əhəmiyyətli dərəcədə azalması və ya smeta zərərinin əhəmiyyətli artımı; və ya

- (ç) cari hesabat dövrünün məbləğləri növbəti dövrlər üçün büdcədə nəzərdə tutulan məbləğlər ilə toplandığı zaman, aktiv üzrə əməliyyat zərərləri və ya xalis nağd pul vəsaitlərinin xaricəmələri.
- 13 Standartın 12-ci maddəsində verilmiş siyahı tam deyil. Müəssisə, aktivin qiymətdən düşə biləcəyini göstərən digər əlamətləri müəyyən edə bilər və bu əlamətlər həmçinin aktivin bərpa edilə bilən dəyərini və ya qudvil olduğu halda, qiymətdən düşmə üzrə yoxlamanın həyata keçirilməsini tələb edəcək.
- 14 Aktivin bərpa edilə bilən dəyərini yenidən qiymətləndirilməli olub-olmadığının müəyyən edilməsi zamanı əhəmiyyətlik konsepsiyası tətbiq edilir. İlk hesablamalar aktivin bərpa edilə bilən dəyərini onun balans dəyərindən əhəmiyyətli dərəcədə böyük olduğunu göstərdikdə, həmin fərqi aradan qaldıracaq heç bir hadisə baş vermədikdə, müəssisənin aktivin bərpa edilə bilən dəyərini yenidən qiymətləndirməsinə ehtiyac olmur.
- 15 Aktivin qiymətdən düşə biləcəyini göstərən əlamət mövcud olduqda, bu, aktivin qalan faydalı istifadə müddətinin, köhnəlmə (amortizasiya) metodunun və ya qalıq dəyərini, hətta əgər aktiv üçün heç bir qiymətdən düşmə zərəri tanınmadıqda belə, yenidən baxılmalı və aktivə tətbiq edilə bilən Standarta uyğun düzəliş edilməli olduğunu göstərir.

BƏRPA EDİLƏ BİLƏN MƏBLƏĞİN QIYMƏTLƏNDİRİLMƏSİ

- 16 Bu Standartda bərpa edilə bilən məbləğ, aktivin və ya pul vəsaitlərini yaradan vahidin satış xərcləri çıxılmaqla ədalətli dəyəri ilə onun istifadə dəyəri müqayisə edildikdə, onların arasında daha böyük olan dəyər kimi müəyyən edilir. Standartın 17-44-cü maddələrində bərpa edilə bilən məbləğin qiymətləndirilməsi üçün tələblər açıqlanmışdır. Bu tələblərdə 'aktiv' termini istifadə edilsə də, onlar eyni zamanda fərdi aktivlərə və ya pul vəsaitlərini yaradan vahidə tətbiq edilir.
- 17 Aktivin satış xərcləri çıxılmaqla ədalətli dəyərini və istifadə dəyərini hər ikisinin müəyyən edilməsi hər zaman tələb olunmur. Əgər bu məbləğlərdən istənilən biri aktivin balans dəyərindən artıqdırsa, aktiv qiymətdən düşmüş hesab edilmir və digər məbləğin müəyyən edilməsinə ehtiyac qalmır.
- 18 Satış xərcləri çıxılmaqla ədalətli dəyəri hətta aktiv bazarda satılmadıqda belə müəyyən etmək mümkün ola bilər. Lakin, ədalətli dəyəri müəyyən etmək mümkün olmadıqda, aktivin istifadə dəyəri onun bərpa edilə bilən məbləği kimi istifadə edilə bilər.
- 19 Aktivin istifadə dəyəri onun satış xərcləri çıxılmaqla ədalətli dəyərindən əhəmiyyətli dərəcədə artıq olmadıqda, aktivin satış xərcləri çıxılmaqla ədalətli dəyəri onun bərpa edilə bilən məbləği kimi istifadə edilə bilər. Bu hal adətən, xaric olunması məqsədilə saxlanılan aktivlərə tətbiq edilir.
- 20 Aktivin digər aktivlər və ya aktivlər qrupunun yaratdığı pul vəsaitlərinin hərəkətindən kifayət qədər müstəqil olan pul vəsaitlərinin hərəkətini yaratmadığı hal istisna olmaqla, bərpa edilə bilən məbləğ fərdi aktiv üçün müəyyən edilir. Bu halda, aşağıda qeyd olunanlar baş verməyəndək, bərpa edilə bilən məbləğ aktivin aid olduğu pul vəsaitlərini yaradan vahid üçün müəyyən edilir:
- (a) aktivin satış xərcləri çıxılmaqla ədalətli dəyəri onun balans dəyərindən yüksəkdir; və ya
- (b) aktivin istifadə dəyəri onun satış xərcləri çıxılmaqla ədalətli dəyərindən yaxın qiymətləndirilə bilər və satış xərcləri çıxılmaqla ədalətli dəyəri müəyyən edilə bilər.

Qeyri-müəyyən faydalı istismar müddətinə malik olan qeyri-maddi aktivlərin bərpa edilə bilən dəyərini qiymətləndirilməsi

- 21 Qeyri-müəyyən faydalı istismar müddətinə malik olan qeyri-maddi aktivin qiymətdən düşmə üzrə yoxlanılması zamanı, əvvəlki dövrdə belə aktivin bərpa edilə bilən məbləğinin ən son müfəssəl hesablaması həmin aktivin cari dövrdə qiymətdən düşməyə görə yoxlanılmasında aşağıdakı meyarların hamısına uyğunluğun təmin edilməsi ilə istifadə edilə bilər:

- (a) qeyri-maddi aktiv onun aid olduğu pul vəsaitlərini yaradan vahidin bir hissəsi kimi qiymətdən düşmə üzrə yoxlanıldıqda, bərpa edilə bilən məbləğin ən son hesablanmasından bəri həmin vahidi təşkil edən aktivlər və öhdəliklər əhəmiyyətli dərəcədə dəyişməməlidir;
- (b) bərpa edilə bilən məbləğin ən son hesablanması aktivin balans dəyərindən əhəmiyyətli dərəcədə artıq olan məbləğ ilə nəticələnir; və
- (c) bərpa edilə bilən məbləğin ən son hesablanmasından bəri baş vermiş hadisələrin və dəyişmiş şəraitin təhlilinə əsasən, cari bərpa edilə bilən məbləğin aktivin balans dəyərindən aşağı olması ehtimalı zəifdir.

Satış xərcləri çıxılmaqla ədalətli dəyər

- 22 Aktivin satış xərcləri çıxılmaqla ədalətli dəyəri üçün ən yaxşı nümunə müstəqil, yaxşı məlumatlandırılmış və bu cür əməliyyatın həyata keçirilməsində maraqlı olan tərəflər arasında məcburi satış razılaşmasında aktivin xaric olmasına birbaşa aid edilə biləcək əlavə xərclər üzrə düzəldilmiş qiymətdir.
- 23 Məcburi satış razılaşması mövcud deyilsə, lakin aktiv fəal bazarda satılırsa, satış xərcləri çıxılmaqla ədalətli dəyər xaric olma xərcləri çıxılmaqla aktivin bazar qiymətinə bərabərdir. Bazar qiymətləri mövcud olmadığı zaman, sövdələşmə tarixi və qiymətləndirmənin aparıldığı tarix arasında olan dövrdə iqtisadi vəziyyətdə heç bir əhəmiyyətli dəyişikliyin baş vermədiyini təqdirdə, ən son sövdələşmə qiyməti satış xərcləri çıxılmaqla ədalətli dəyəri qiymətləndirmək üçün bazanı təmin edə bilər.
- 24 Aktiv üçün məcburi satış razılaşması və ya fəal bazar mövcud olmadıqda, satış xərcləri çıxılmaqla ədalətli dəyər müəssisənin balans tarixində müstəqil, yaxşı məlumatlandırılmış və bu cür əməliyyatın həyata keçirilməsində maraqlı olan tərəflər arasında baş verən sövdələşmədə xaric olma xərcləri çıxıldıqdan sonra aktivin xaric olmasından əldə edilə biləcəyi məbləği əks etdirmək üçün mövcud olan ən yaxşı informasiyaya əsaslanır. Bu məbləğin müəyyən edilməsi zamanı müəssisə oxşar aktivlər üçün eyni sahə daxilində son sövdələşmələrin nəticələrini nəzərə almalıdır. Satış xərcləri çıxılmaqla ədalətli dəyər, rəhbərlik aktivini dərhal satmağa təhrik edilməyəne kimi məcburi satışı əks etdirmir.
- 25 Öhdəlik kimi tanınanlar istisna olmaqla, xaric olma xərcləri satış xərcləri çıxılmaqla ədalətli dəyərin müəyyən edilməsi zamanı çıxılır. Xaric olma xərclərinə yalnız birbaşa əlavə xərclərə aid olan xərclər aid edilir.
- 26 Aktivin xaric olması müəssisənin öhdəliyi öz üzərinə götürməsinə tələb edirsə, lakin satış xərcləri çıxılmaqla ədalətli dəyər öhdəlik məbləğinin çıxılmasından sonra aktivin xalis balans dəyərinə bərabədirsə, bu halda tətbiq ediləcək müvafiq uçot qaydası üçün Standartın 60-cı maddəsinə istinad edilməlidir.

İstifadə dəyəri

- 27 Aktivin istifadə dəyərinin hesablanması zamanı aşağıdakı elementlər əks etdirilməlidir:
  - (a) müəssisənin aktivdən əldə etməyi gözlədiyi gələcək pul vəsaitləri axınlarının qiymətləndirilmiş məbləği;
  - (b) həmin gələcək pul vəsaitləri axınlarının məbləğində və ya müddətində mümkün olan tərəddüdlər ilə bağlı ehtimallar;
  - (c) risksiz cari bazar faiz dərəcəsi ilə təmsil edilmiş pulun zaman dəyəri;
  - (ç) aktivə xas olan qeyri-müəyyənliyin qiyməti; və
  - (d) bazar iştirakçılarının müəssisənin aktivdən əldə etməyi gözlədiyi gələcək pul vəsaitləri axınlarının qiymətləndirilməsində əks etdirməli olduqları digər amillər.
- 28 Aktivin istifadə dəyərinin qiymətləndirilməsi aşağıdakı addımlardan ibarətdir:
  - (a) aktivin davamlı istifadəsindən və onun istifadəsinin tamamilə dayandırılmasından əldə edilməsi gözlənilən gələcək pul vəsaitləri daxilolmaları və xaric olmalarının qiymətləndirilməsi; və
  - (b) həmin gələcək pul vəsaitləri axınlarına müvafiq diskont dərəcəsinin tətbiqi.

- (c) Standartın 27-ci maddəsinin (b), (ç) və (d) bəndlərində müəyyən edilmiş elementlər ya gələcək pul vəsaitləri axınlarına, ya da diskont dərəcəsinə düzəliş kimi əks etdirilə bilər.

Gələcək pul vəsaitlərinin hərəkətinin qiymətləndirilməsi üçün əsas

- 29 İstifadə dəyərinin qiymətləndirilməsi zamanı müəssisə aşağıdakıları etməlidir:
- (a) pul vəsaitləri hərəkətinin proqnozlarını aktivin qalan faydalı istifadə müddəti ərzində mövcud olacaq iqtisadi vəziyyətin tərəddüdü üçün rəhbərliyin ən yaxşı proqnoz qiymətini təmsil edən rəşional və qəbul edilə bilən ehtimallar üzərində əsaslandırılmalıdır. Daha böyük üstünlük sənəd üzərində olmayan sübuta verilməlidir.
- (b) pul vəsaitlərinin hərəkətinin proqnozlarını rəhbərlik tərəfindən təsdiq edilmiş ən son maliyyə büdcəsi/proqnozu üzərində əsaslandırılmalı, lakin gələcəkdə baş verəcək yenidənqurma və ya aktivin səmərəliliyinin təkmilləşdirilməsi və ya artırılmasından yaranması gözlənilən qiymətləndirilmiş hər hansı gələcək pul vəsaitləri daxilolmaları və ya xaricolmalarını istisna etməlidir. Bu büdcələr/proqnozlara əsaslanan ehtimallar daha uzun dövr təsdiq edilməyənə qədər maksimum beş illik dövrü əhatə etməlidir.
- (c) ən son büdcələr/proqnozlaşdırılmalara əhatə olunmuş dövr xaricində olan pul vəsaitlərinin hərəkətinin proqnozlarını, büdcələr/proqnozlara əsaslanan qiymətləndirmələri artan dərəcə əsaslandırılmalı bilməyənə qədər növbəti illər üçün sabit və ya azalan böyümə dərəcələrinin istifadəsi ilə ekstrapolyasiya edərək qiymətləndirilməlidir. Daha yüksək dərəcə əsaslandırılmalı bilməyənə qədər, bu artım dərəcəsi məhsullar, sahə və ya müəssisənin fəaliyyət göstərdiyi ölkə və yaxud ölkələr və yaxud da aktivin istifadə edildiyi bazar üçün uzunmüddətli orta artım dərəcəsinə keçməməlidir.
- 30 Cari pul vəsaitlərinin hərəkətinin proqnozlarının əsaslandığı ehtimalların qənaətbəxşliliyi, əvvəlki pul vəsaitlərinin hərəkətinin proqnozları və həqiqi pul vəsaitləri axınları arasında mövcud olan fərqlərin səbəblərinin yoxlanılması vasitəsi ilə qiymətləndirilməlidir. Cari pul vəsaitləri axınlarının proqnozlarının əsaslandığı ehtimallar, həmin pul vəsaitlərinin axınları yarandığı zaman mövcud olmayan sonrakı hadisə və ya şəraitin təsirləri bunun müvafiq şəkildə edilməsini təmin edərsə, əvvəlki həqiqi nəticələrə uyğun olmalıdır.
- 31 Beş ildən daha uzun dövrlər üçün maliyyə büdcəsi/proqnozlaşdırılmalara əsaslanan pul vəsaitlərinin proqnozları rəhbərlik həmin proqnozların etibarlılığına arxayın olduqda və əvvəlki təcrübəyə əsaslanaraq həmin daha uzun dövr üçün pul vəsaitlərinin hərəkətini dəqiqliklə proqnozlaşdırma bilmək qabiliyyətini nümayiş etdirdikdə istifadə olunur.
- 32 Maliyyə büdcəsi/proqnozlarından informasiyanın istifadəsi zamanı müəssisə həmin informasiyanın qənaətbəxş və əlverişli ehtimalları əks etdirib-etdirmədiyini və aktivin qalan faydalı istifadə müddəti ərzində mövcud olacaq iqtisadi şərtlər dəsti üçün rəhbərliyin ən yaxşı qiymətləndirməsini təmsil edib-etmədiyini nəzərə alır.

Gələcək pul vəsaitləri axınlarının qiymətləndirmələrinin strukturu

- 33 Gələcək pul vəsaitlərinin hərəkətinin qiymətləndirmələri özündə aşağıdakıları əks etdirməlidir:
- (a) aktivin davamlı istifadəsi nəticəsində yaranan pul vəsaitlərinin daxilolmalarının proqnozları;
- (b) aktivin davamlı istifadəsindən yaranan pul vəsaitlərinin daxilolmalarını yaratmaq üçün labüd olaraq baş vermiş (aktiv istifadəyə hazırlamaq üçün tələb olunan pul vəsaitlərinin xaricolmaları daxil olmaqla) və aktivə birbaşa aid edilə bilən və ya əsaslandırılmış və müvafiq əsasda aktivə bölüşdürülə bilən pul vəsaitlərinin xaricolmaları üzrə proqnozlar; və
- (c) mövcuddursa, aktivin faydalı istifadə müddətinin sonunda onun xaric olmasına görə daxil (və ya xaric) olan xalis pul vəsaitlərinin hərəkəti.
- 34 Gələcək pul vəsaitlərinin hərəkətinin qiymətləndirilməsi zamanı, istifadə olunan diskont dərəcəsi ümumi inflyasiyaya aid edilə bilən qiymət artımlarının nəticəsini əks etdirdikdə, gələcək pul vəsaitlərinin hərəkəti nominal şərtlərə əsasən qiymətləndirilir. Əgər diskont

- dərəcəsi ümumi inflyasiyaya aid edilə bilən qiymət artımlarının təsirini istisna edirsə, gələcək pul vəsaitlərinin hərəkəti real şərtlərə əsasən qiymətləndirilir (lakin, gələcək xüsusi qiymət artımı və ya azalmalarını daxil edir).
- 35 Pul vəsaitlərinin xaricəmələri üzrə proqnozlara aktivə gündəlik xidmətlə əlaqədar olanlar və eləcə də, aktivin istifadəsinə birbaşa aid edilə bilən və ya ona əsaslandırılmış və müvafiq əsasda bölüşdürülə bilən əlavə xərclər daxil edilir.
- 36 Aktivin balans dəyəri onun istifadəyə və ya satışa hazır olmasına qədər baş verməli olan bütün pul vəsaitlərinin xaricəmələrini hələ daxil etmədikdə, gələcək pul vəsaitlərinin xaricəmələrinin qiymətləndirməsi aktivin istifadəyə və ya satışa hazır olmasına qədər baş verməsi gözlənilən sonrakı hər-hansı pul vəsaitlərinin xaricəmələrinin qiymətləndirilməsini daxil edir.
- 37 Aktiv üzrə yarana biləcək gələcək pul vəsaitlərinin hərəkəti onun cari vəziyyətinə uyğun olaraq qiymətləndirilməlidir. Gələcək pul vəsaitlərinin hərəkətinin qiymətləndirmələrinə aşağıdakılardan yaranması gözlənilən qiymətləndirilmiş gələcək nağd pul vəsaitlərinin daxiləmələri və ya xaricəmələri daxil edilmir:
- (a) müəssisənin hələ öhdəsinə götürmədiyi gələcək struktur dəyişikliyi; və ya
- (b) aktivin səmərəliliyinin təkmilləşdirilməsi və ya artırılması.
- 38 Müəssisə struktur dəyişikliyi həyata keçirdiyi zaman bəzi aktivlərin bu struktur dəyişikliyinə təsirinə məruz qalması mümkündür. Müəssisə struktur dəyişikliyi etməyi üzərinə götürdükdə:
- (a) onun istifadə dəyərinin müəyyən edilməsi məqsədilə gələcək pul vəsaitlərinin daxiləmələri və xaricəmələrinin qiymətləndirmələri struktur dəyişikliyi nəticəsində maya dəyərinin azalması və digər faydaları əks etdirir (rəhbərlik tərəfindən təsdiq edilmiş ən son maliyyə büdcəsi/proqnozlarına əsaslanan); və
- (b) struktur dəyişikliyi üçün onun gələcək pul vəsaitlərinin xaricəmələrinin qiymətləndirmələri 10 №-li Milli Mühasibat Uçotu Standartına uyğun olaraq, struktur dəyişikliyi üzrə qiymətləndirilmiş öhdəliklərə daxil edilirlər.
- 39 Gələcək pul vəsaitlərinin hərəkətinin qiymətləndirilməsi aktivin cari vəziyyətində ondan əldə edilməsi gözlənilən iqtisadi səmərələrin səviyyəsini saxlamaq üçün zəruri olan gələcək pul vəsaitlərinin xaricəmələrini daxil edir. Nağd pul vəsaitlərini yaradan vahid, onun fəaliyyətinin davam etdirilməsi üçün vacib olan müxtəlif faydalı istismar müddətinə malik aktivlərdən ibarət olduqda, bu vahidlə əlaqədar gələcək pul vəsaitlərinin hərəkəti qiymətləndirildikdə, daha qısa faydalı istismar müddətinə malik olan aktivin yenilənməsi vahidə göstərilən gündəlik xidmətin bir hissəsi hesab edilməlidir. Oxşar şəkildə, aktiv müxtəlif qiymətləndirilmiş faydalı istismar müddətinə malik olan komponentlərdən ibarət olduqda, aktiv tərəfindən yaradılan gələcək pul vəsaitlərinin hərəkətinin qiymətləndirilməsi zamanı daha qısa faydalı istismar müddətinə malik olan komponentlərin yenilənməsi aktivə göstərilən gündəlik xidmətin bir hissəsi hesab edilir.
- 40 Gələcək pul vəsaitlərinin hərəkətinin qiymətləndirilməsi zamanı aşağıdakılar nəzərə alınmamalıdır:
- (a) maliyyələşdirmə fəaliyyətlərindən yaranan pul vəsaitlərinin daxiləmələri və ya xaricəmələri; və ya
- (b) mənfəət vergisi üzrə daxiləmələr və ya ödənişlər.
- 41 Aktivin faydalı istismar müddətinin sonunda xaric olmasına görə daxil (xaric) olan xalis pul vəsaitlərinin hərəkətinin qiymətləndirilməsi müəssisənin müstəqil, yaxşı məlumatlandırılmış və bu cür əməliyyatın həyata keçirilməsində maraqlı olan tərəflər arasında baş verən sövdələşmədə qiymətləndirilmiş xaric olma xərcləri çıxıldıqdan sonra aktivin xaric olmasından əldə etməyi gözlədiyi məbləğdir. Bu zaman, xalis pul vəsaitlərinin hərəkətinin qiymətləndirilməsində aşağıdakı hallar istisna olmaqla, aktivin satış xərcləri çıxılmaqla ədalətli dəyərinin hesablanması üsuluna oxşar üsul istifadə edilir:
- (a) müəssisə öz faydalı istifadə müddətinin sonuna çatmış və aktivin istifadə ediləcəyi şərtlərə oxşar şərtlər altında fəaliyyət göstərmiş oxşar aktivlər üçün qiymətləndirmə tarixində üstünlük təşkil edən qiymətlərdən istifadə edir.
- (b) müəssisə həmin qiymətlərə ümumi inflyasiya ilə əlaqədar gələcək qiymət artımları və gələcək xüsusi qiymət artımları və ya azalmalarının hər ikisinin

təsirinə uyğun düzəliş edir. Buna baxmayaraq, əgər aktivin davamlı istifadəsindən yaranacaq gələcək pul vəsaitlərinin hərəkətinin qiymətləndirmələri və diskont dərəcəsi ümumi inflyasiyanın təsirini istisna edirsə, həmin təsir xalis pul vəsaitlərinin hərəkətinin qiymətləndirilməsindən də istisna edilir.

Xarici valyutada ifadə olunmuş gələcək pul vəsaitlərinin hərəkəti

- 42 Gələcək pul vəsaitlərinin hərəkəti onların yaradılacağı valyutada qiymətləndirilir və sonra həmin valyutaya müvafiq olan diskont dərəcəsinə uyğun olaraq diskontlaşdırılır. Müəssisə hazırkı dəyəri, istifadə dəyərinin hesablanması tarixinə mövcud olan spot valyuta məzənnəsinə tətbiq etməklə çevirir.

Diskont dərəcəsi

- 43 Diskont dərəcəsi (dərəcələri), aşağıdakıların cari bazar qiymətləndirmələrini əks etdirən vergidən öncəki dərəcə (dərəcələr) olmalıdır:
- (a) pulun zaman dəyəri; və
  - (b) gələcək pul vəsaitlərinin hərəkətinin qiymətləndirmələrinə düzəliş edilməyi aktivlərə xas olan risklər.
- 44 Aktiv üzrə xüsusi bazar dərəcəsi məlum olmadıqda, müəssisə diskont dərəcəsinə qiymətləndirmək üçün surroqatlardan (əvəzedicilərdən) istifadə edir.

QIYMƏTDƏN DÜŞMƏ ZƏRƏRİNİN TANINMASI VƏ QIYMƏTLƏNDİRİLMƏSİ

- 45 Yalnız və yalnız aktivin bərpa edilə bilən məbləği onun balans dəyərindən az olduqda, bu balans dəyəri bərpa edilə bilən məbləğə qədər azaldılmalıdır. Həmin azalma qiymətdən düşmə zərəri hesab olunur.
- 46 Aktivin digər Standarta uyğun olaraq yenidən qiymətləndirmə dəyəri ilə uçota alındığı hallar istisna olmaqla (məsələn, [“Torpaq, tikili və avadanlıq üzrə” 7 №-li Milli Mühəsibat Uçotu Standartında təqdim edilmiş](#) yenidən qiymətləndirmə modelinə uyğun olaraq), qiymətdən düşmə zərəri dərhal mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda tanınmalıdır. Yenidən qiymətləndirilmiş aktiv üzrə qiymətdən düşmə zərəri həmin digər Standarta uyğun olaraq, yenidən qiymətləndirmə nəticəsində dəyərin azalması kimi uçota alınmalıdır.
- 47 Qiymətdən düşmə zərəri üzrə qiymətləndirilmiş məbləğ onun aid olduğu aktivin balans dəyərindən daha böyük olduqda, müəssisə öhdəliyi, yalnız digər Standart tərəfindən tələb edildikdə tanınmalıdır.
- 48 Qiymətdən düşmə zərəri tanındıqdan sonra, qalıq dəyəri çıxılmaqla (əgər varsa) aktivin nəzərdən keçirilmiş balans dəyərini gələcək dövrlərdə onun qalan faydalı istismar müddəti boyunca sistemə əsasda bölüşdürmək üçün, aktiv üzrə köhnəlmə (amortizasiya) xərclərinə düzəliş edilməlidir.
- 49 Qiymətdən düşmə zərəri tanındıqda, onunla bağlı hər hansı təxirə salınmış vergi aktivləri və ya öhdəlikləri aktivin nəzərdən keçirilmiş balans dəyərini onun vergi bazası ilə müqayisə etməklə, [“Təxirə salınmış mənfəət vergisi üzrə” 4 №-li Milli Mühəsibat Uçotu Standartına](#) uyğun olaraq müəyyən edilir.

PUL VƏSAİTLƏRİNİ YARADAN VAHİDLƏR VƏ QUDVİL

Aktivin aid olduğu pul vəsaitlərini yaradan vahidin müəyyən edilməsi

- 50 Aktivin qiymətdən düşmə biləcəyini əks etdirən hər hansı göstərici mövcud olduqda, bərpa edilə bilən məbləğ fərdi aktiv üçün qiymətləndirilməlidir. Əgər fərdi aktiv üçün bərpa edilə bilən məbləği qiymətləndirmək mümkün deyilsə, müəssisə aktivin aid olduğu pul vəsaitlərini yaradan vahidin bərpa edilə bilən məbləğini müəyyən etməlidir (aktivin pul vəsaitlərini yaradan vahidi).
- 51 Fərdi aktivin bərpa edilə bilən məbləği aşağıdakı hallarda müəyyən edilə bilməz:

- (a) aktivin istifadə dəyəri onun satış xərcləri çıxılmaqla ədalətli dəyərində yaxın olan dəyər kimi qiymətləndirilə bilmədikdə; və
- (b) aktiv digər aktivlərin yaratdığı pul vəsaitlərindən kifayət qədər müstəqil olan pul vəsaitlərinin daxilolmalarını yaratmadıqda.

Belə hallarda istifadə dəyəri və buna görə də bərpa edilə bilən məbləğ yalnız aktivin pul vəsaitlərini yaradan vahidi üçün müəyyən edilə bilər.

- 52 Aktivin pul vəsaitlərini yaradan vahidi, aktivin daxil olduğu və digər aktivlər və aktivlər qrupundan yaranan pul vəsaitlərinin daxilolmalarından kifayət qədər müstəqil olan pul vəsaitlərinin daxilolmalarını yaradan ən kiçik aktivlər qrupudur. Aktivin pul vəsaitlərini yaradan vahidinin müəyyənləşdirilməsi mülahizəyə əsasən aparılır. Əgər bərpa edilə bilən məbləğ fərdi aktiv üçün müəyyən edilə bilmirsə, müəssisə kifayət qədər müstəqil pul vəsaitlərinin daxilolmalarını yaradan aktivlərin ən aşağı məcmusunu müəyyən edir.
- 53 Pul vəsaitlərinin daxilolmaları müəssisəyə kənar şəxslərdən daxil olan pul vəsaitləri və onların ekvivalentləridir. Aktivdən (və ya aktivlər qrupundan) pul vəsaitlərinin daxilolmalarının digər aktivlərin (və ya aktivlər qrupunun) pul vəsaitlərinin daxilolmalarından kifayət qədər müstəqil olub-olmamasının müəyyən edilməsi zamanı müəssisə, rəhbərliyin müəssisənin əməliyyatlarına necə nəzarət etməsi (məhsul ixtisaslaşması, bizneslər, fərdi yerləşmələr, əyalət və rayon əraziləri əsasında) və ya müəssisənin aktivlərinin istifadəsinin və ya əməliyyatlarının davam etdirilməsi və ya dayandırılması ilə bağlı rəhbərliyin necə qərar qəbul etməsi daxil olmaqla, müxtəlif amilləri nəzərə alır.
- 54 Aktiv və ya aktivlər qrupu tərəfindən istehsal edilmiş məhsul üçün fəal bazar mövcud olduqda, həmin məhsulların bəzi vahidləri və ya hamısı daxilə istifadə edildikdə belə, həmin aktiv və ya aktivlər qrupu pul vəsaitlərini yaradan vahid kimi müəyyən edilməlidir. Əgər aktiv və ya pul vəsaitlərini yaradan vahid tərəfindən yaradılmış pul vəsaitlərinin daxilolmaları daxili köçürmələrdə istifadə edilən qiymətlərin təsirinə məruz qalırsa, müəssisə aşağıda qeyd edilənlərin qiymətləndirilməsində rəhbərliyin müstəqil, yaxşı məlumatlandırılmış və bu cür əməliyyatın həyata keçirilməsində maraqlı olan tərəflər arasında baş verən sövdələşmədə nail oluna bilən gələcək qiymətlər üçün ən yaxşı dəyərləndirməsini istifadə etməlidir:
- (a) aktivin və ya pul vəsaitlərini yaradan vahidin istifadə dəyərini müəyyən etmək üçün istifadə olunan gələcək pul vəsaitlərinin daxilolmaları; və
  - (b) daxili köçürmələrdə istifadə edilən qiymətlərin təsirinə məruz qalan hər-hansı digər aktivlər və ya pul vəsaitlərini yaradan vahidlərin istifadə dəyərini müəyyən edilməsi üçün istifadə edilən gələcək pul vəsaitlərinin xaric olmaları.
- 55 Dəyişikliyin əsaslandırıldığı hal istisna olmaqla, pul vəsaitlərini yaradan vahidlər eyni aktivlər və ya aktivlərin növləri üzrə dövrə-dövrə uyğun şəkildə müəyyən edilməlidir.

Pul vəsaitlərini yaradan vahidin bərpa edilə bilən məbləği və balans dəyəri

- 56 Pul vəsaitlərini yaradan vahidin bərpa edilə bilən dəyəri, onun satış xərcləri çıxılmaqla ədalətli dəyəri və istifadə dəyəri arasında daha böyük olan dəyərə bərabərdir. Pul vəsaitlərini yaradan vahidin bərpa edilə bilən dəyərini müəyyən edilməsi üçün, Standartın 17-44-cü maddələrində "aktiv" edilən hər-hansı istinad "pul vəsaitlərini yaradan vahidə" istinad kimi nəzərə alınmalıdır.
- 57 Pul vəsaitlərini yaradan vahidin balans dəyəri onun bərpa edilə bilən məbləğinin müəyyən edildiyi üsula uyğun müəyyən edilməlidir.
- 58 Pul vəsaitlərini yaradan vahidin balans dəyərinə:
- (a) yalnız pul vəsaitlərini yaradan vahidə birbaşa aid edilə bilən və ya əsaslandırılmış və müvafiq əsasda bölüşdürülə pul bilən və pul vəsaitlərini yaradan vahidin istifadə dəyərini müəyyən edilməsində istifadə edilən gələcək vəsaitlərinin daxilolmalarını yaradan aktivlərin balans dəyəri daxil edilir; və
  - (b) pul vəsaitlərini yaradan vahidin bərpa edilə bilən məbləğinin müəyyən edilməsi öhdəliyi nəzərə almadan mümkün olmayana kimi, hər hansı tanınmış öhdəliyin balans dəyəri daxil edilmir.
- 59 Aktivlər əvəzləşdirilə bilmə qabiliyyətinin qiymətləndirilməsi üçün qruplaşdırılan zaman, pul vəsaitlərini yaradan vahidə pul vəsaitlərinin daxilolmalarının münasib hərəkətini

yaradan və ya yaratmaq üçün istifadə edilən bütün aktivləri daxil etmək vacibdir. Əks təqdirdə, aktivlərin pul vəsaitlərini yaradan vahidin qiymətləndirilmiş gələcək pul vəsaitlərinin hərəkətinə təsir göstərməsinə baxmayaraq, onlar pul vəsaitlərini yaradan vahidə əsaslandırılmış və müvafiq əsasda bölüşdürülə bilmir. Bu hal qudvil və ya baş ofis aktivləri kimi korporasiya aktivləri üçün baş verə bilər. Standartın 62-82-ci maddələrində pul vəsaitlərini yaradan vahidin qiymətdən düşmə üzrə yoxlanıldığı zaman bu aktivlərdən necə istifadə edilməli olduğuna aydınlıq gətirilir.

- 60 Pul vəsaitlərini yaradan vahidin bərpa edilə bilən məbləğini müəyyən etmək üçün bəzi tanınmış öhdəlikləri nəzərə almaq zəruri ola bilər. Bu hal pul vəsaitlərini yaradan vahidin xaric olması zamanı alıcıdan üzərinə öhdəlik götürməsi tələb edildiyi zaman baş verə bilər. Bu halda, pul vəsaitlərini yaradan vahidin satış xərcləri çıxılmaqla ədalətli dəyəri (və ya aktivin son xaric olmasından yaranan qiymətləndirilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti) xaric olma xərcləri çıxılmaqla, pul vəsaitlərini yaradan vahidin aktivləri və öhdəlik üçün birgə qiymətləndirilmiş satış qiymətidir. Pul vəsaitlərini yaradan vahidin balans dəyəri və onun bərpa edilə bilən məbləği arasında hərtərəfli müqayisə aparmaq üçün, pul vəsaitlərini yaradan vahidin istifadə və balans dəyərlərinin hər ikisinin müəyyənləşdirilməsi zamanı öhdəliyin balans dəyəri çıxılır.
- 61 Praktiki məqsədlər üçün pul vəsaitlərini yaradan vahidin bərpa edilə bilən məbləği bəzən pul vəsaitlərini yaradan vahidə daxil olmayan aktivlərin (məsələn, debitor borcları və ya digər maliyyə aktivləri) və ya tanınmış öhdəliklərin (məsələn, kreditor borcları, təqaüdlər və digər qiymətləndirilmiş öhdəliklər) nəzərə alınmasından sonra müəyyən edilir. Belə hallarda, pul vəsaitlərini yaradan vahidin balans dəyəri həmin aktivlərin balans dəyəri qədər artır və həmin öhdəliklərin balans dəyəri qədər azaldılır.

QUDVİL

Qudvilin pul vəsaitlərini yaradan vahidlərə bölüşdürülməsi

- 62 Qiymətdən düşməyə görə yoxlanılması məqsədləri üçün müəssisələrin birləşməsi zamanı əldə edilmiş qudvil, alış tarixindən etibarən satın alınan müəssisənin digər aktivləri və ya öhdəliklərinin həmin vahidlərə və ya vahidlər qrupuna aid edilib-edilməməsindən asılı olmayaraq, satın alanın müəssisələrin birləşməsinin birgə fəaliyyətindən fayda götürməsi gözlənilən pul vəsaitlərini yaradan vahidləri və ya pul vəsaitlərini yaradan vahidlər qrupları üzrə bölüşdürülməlidir. Qudvilin bu şəkildə bölüşdürüldüyü hər bir vahid və vahidlər qrupu müəssisə daxilində qudvilin daxili idarəetmə məqsədləri üçün yoxlanıldığı ən aşağı səviyyəni əks etdirməlidir.
- 63 Qudvil digər aktivlər və ya aktivlər qruplarının pul vəsaitlərinin hərəkətindən müstəqil olan pul vəsaitlərinin hərəkətini yaratmır və adətən çoxtərəfli pul vəsaitlərini yaradan vahidlərin pul vəsaitlərinin hərəkətinə daxil edilir. Qudvil bəzən pul vəsaitlərini yaradan vahidlər qrupları istisna olmaqla, qeyri-ixtiyari əsasda fərdi pul vəsaitlərini yaradan vahidlərə bölüşdürülə bilmir. Nəticədə, qudvilin müəssisə daxilində daxili idarəetmə məqsədləri üçün nəzarət edildiyi ən aşağı səviyyə bəzən qudvilin aid edildiyi lakin bölüşdürülə bilmədiyi bir sıra pul vəsaitlərini yaradan vahidləri özündə birləşdirir. Standartın 65-79-cu maddələrindəki qudvilin bölüşdürüldüyü pul vəsaitlərini yaradan vahidlərə istinad, həmçinin qudvilin bölüşdürüldüyü pul vəsaitlərini yaradan vahidlər qrupuna istinadlar kimi nəzərə alınmalıdır.
- 64 Standartın 62-ci maddəsindəki tələblərin tətbiqi müəssisənin əməliyyatlarını apardığı və qudvil ilə təbii olaraq bağlı olan üsulu əks etdirən səviyyədə qudvilin qiymətdən düşməyə görə yoxlanılması ilə nəticələnir. Buna görə də, əlavə hesabat sisteminin inkişaf etdirilməsi bir qayda olaraq lazımlıdır.
- 65 Qiymətdən düşmə üzrə yoxlama məqsədi üçün qudvilin bölüşdürüldüyü pul vəsaitlərini yaradan vahid *“Xarici valyuta məzənnələrində dəyişikliklərin təsirləri üzrə” 22 №-li Milli Mühəsibat Uçotu Standartına* uyğun olaraq xarici valyutada mənfəət və zərəri qiymətləndirmək məqsədilə qudvilin bölüşdürüldüyü səviyyə ilə üst-üstə düşməyə bilər. Məsələn, *22 №-li Milli Mühəsibat Uçotu Standartında* təsərrüfat subyekti xarici valyutada mənfəət və zərəri qiymətləndirmək məqsədilə qudvilin nisbətən aşağı səviyyəyə bölüşdürməsi tələb olunduqda, müəssisə qudvili daxili idarəetmə məqsədləri üçün həmin səviyyədə yoxlamayana qədər, qudvili həmin səviyyədə qiymətdən düşməyə görə yoxlamaq tələb olunmur.

- 66 Müəssisələrin birləşdirilməsi zamanı əldə olunan qudvilin ilkin bölüşdürülməsi birgə müəssisənin illik dövrünün sonunadək başa çatdırıla bilmədikdə, həmin ilkin bölüşdürülmə qudvilin əldə edildiyi tarixdən başlayaraq ilk illik dövrün sonunadək tamamlanmalıdır.
- 67 [“Təşkilatların fəaliyyətlərinin birləşdirilməsi üzrə” 18 №-li Milli Mühasibat Uçotu Standartına](#) uyğun olaraq, müəssisə birləşməsinin ilkin uçota alınması birləşmənin həyata keçirildiyi dövrün sonunda yalnız şərti olaraq müəyyən edilə bildikdə, alıcı müəssisə aşağıdakıları edir:
- (a) birləşməni həmin şərti qiymətləri istifadə edərək uçota alır; və
  - (b) birləşmənin alış tarixindən on iki ay ərzində ilkin uçota alınmasının sona çatması nəticəsində həmin qiymətlərə edilən hər hansı düzəlişləri tanıyır.
- Belə hallarda birləşmənin həyata keçirildiyi illik dövrün sonunadək müəssisə birləşməsində əldə edilmiş qudvilin ilkin bölüşdürülməsini sona çatdırmaq mümkün olmaya bilər. Bu zaman müəssisə standartın 104-cü maddəsində tələb edilən informasiyanı açıqlamalıdır.
- 68 Qudvil pul vəsaitlərini yaradan vahidə bölüşdürüldükdə və müəssisə həmin vahid daxilində əməliyyatı xaric etdikdə, xaric edilmiş əməliyyatla bağlı qudvil:
- (a) xaric olma üzrə mənfəət və ya zərərin müəyyən edilməsi zamanı əməliyyatın balans dəyərində daxil edilməlidir; və
  - (b) müəssisə hər-hansı başqa metodun xaric edilmiş əməliyyat ilə bağlı qudvili daha düzgün əks etdirdiyini sübut edə bilməyə qədər, xaric edilmiş əməliyyat və pul vəsaitlərini yaradan vahidin qalan hissəsinin nisbi dəyərlərinə əsasən qiymətləndirilməlidir.
- 69 Müəssisə hesabat strukturunu qudvilin bölüşdürüldüyü bir və ya bir neçə pul vəsaitlərini yaradan vahidlərin strukturunu dəyişəcək şəkildə yenidən təşkil etdikdə, qudvil təsire məruz qalmış vahidlər üzrə yenidən bölüşdürülməlidir. Müəssisə hər-hansı başqa metodun yenidən təşkil olunmuş vahidlər ilə bağlı qudvili daha yaxşı əks etdirdiyini göstərə bilməyə qədər, yenidən bölüşdürülmə müəssisənin pul vəsaitlərini yaradan vahid daxilində əməliyyatı xaric etdiyi zaman istifadə etdiyi üsula oxşar nisbi dəyər yanaşmasından istifadə edilərək həyata keçirilməlidir.

Qudvili daxil edən pul vəsaitlərini yaradan vahidlərin qiymətdən düşmə üzrə yoxlanılması

- 70 Standartın 63-cü maddəsində göstəriləndiyi kimi, qudvilin pul vəsaitlərini yaradan vahid ilə bağlı olduğu, lakin həmin vahidə bölüşdürülmədiyi hallarda, vahid, onun qiymətdən düşə biləcəyi göstərən əlamət mövcud olduğu zaman, hər-hansı qudvil istisna olmaqla, vahidin balans dəyəri onun bərpa edilə bilən məbləği ilə müqayisə edilərək qiymətdən düşmə üzrə yoxlanılmalıdır. Qiymətdən düşmə zərəri bu standartın 83-cü maddəsinə uyğun olaraq tanınmalıdır.
- 71 Qudvilin bölüşdürüldüyü pul vəsaitlərini yaradan vahid qudvil daxil olmaqla vahidin balans dəyəri ilə onun bərpa edilə bilən məbləğinin müqayisə edilməsi ilə illik olaraq və vahidin qiymətdən düşməsinə göstərən əlamət mövcud olduğu zaman qiymətdən düşməyə görə yoxlanılmalıdır. Vahidin bərpa edilə bilən məbləği onun balans dəyərindən artıq olduqda, pul vəsaitlərini yaradan vahid və həmin vahidə bölüşdürülmüş qudvil qiymətdən düşməmiş kimi baxılmalıdır. Vahidin balans dəyəri onun bərpa edilə bilən məbləğindən artıq olduqda, müəssisə qiymətdən düşmə zərəri 83-cü maddəyə uyğun olaraq tanınmalıdır.

Azlıqların payı

- 72 Qudvilin bölüşdürüldüyü pul vəsaitlərini yaradan vahidin tərkibində azlıqların payı əks olunduqda, vahidin balans dəyəri aşağıdakılardan ibarət olacaq:
- (a) vahidin müəyyən oluna bilən xalis aktivlərində həm əsas müəssisənin, həm də azlıqların payı; və
  - (b) əsas müəssisənin qudvildə payı.

Buna baxmayaraq, bu Standarta uyğun olaraq müəyyən edilmiş pul vəsaitlərini yaradan vahidin bərpa edilə bilən məbləğinin bir hissəsi qudvildəki azlıqların payına aid edilə bilər.

- 73 Müəssisəyə tam məxsus olmayan və qudvili daxil edən vahidin qiymətdən düşmə üzrə yoxlanılması məqsədilə, həmin vahidin balans dəyərində onun bərpa edilə bilən məbləğ ilə müqayisə olunmasından əvvəl nəzəri olaraq düzəliş edilir. Bu düzəliş, azlıqların payına aid edilə bilən qudvili daxil etmək üçün vahidə bölüşdürülmüş qudvilin balans dəyərində məcmu hala gətirilməsi ilə həyata keçirilir. Bu nəzəri olaraq düzəliş edilmiş balans dəyəri daha sonra pul vəsaitlərini yaradan vahidin qiymətdən düşübdüşməməsini müəyyən etmək üçün onun bərpa edilə bilən məbləği ilə müqayisə edilir. Vahid qiymətdən düşmüşdürsə, müəssisə vahidə bölüşdürülmüş qudvilin balans dəyərini azaltmaq üçün qiymətdən düşmə zərərini standartın 83-cü maddəsinə uyğun olaraq bölüşdürür.
- 74 Qudvil ilə bağlı hər hansı qiymətdən düşmə zərəri, onun yalnız əvvəlki dövrlərə aid hissəsi tanınaraq, əsas müəssisə və azlıqların payına aid edilə bilən zərər məbləğləri arasında proporsional qaydada bölüşdürülür.
- 75 Qudvil ilə bağlı ümumi qiymətdən düşmə zərəri pul vəsaitlərini yaradan vahidin nəzəri olaraq düzəliş edilmiş balans dəyərində onun bərpa edilə bilən məbləğindən artıq olan məbləğdən nisbətən az olduqda, standartın 83-cü maddəsi bu artıq məbləğin vahidin digər aktivlərinə, vahidə daxil olan aktivlərin hər birinin balans dəyərində mütənasib şəkildə bölüşdürülməsini tələb edir.

Qiymətdən düşmə üzrə yoxlamaların vaxtının müəyyən edilməsi

- 76 Qudvilin bölüşdürüldüyü pul vəsaitlərini yaradan vahidin illik qiymətdən düşməyə görə yoxlanması, hər il eyni vaxtda keçirilmək şərtinə, illik dövr üzrə istənilən tarixdə həyata keçirilə bilər. Fərqli pul vəsaitlərini yaradan vahidlər üçün qiymətdən düşməyə görə yoxlama müxtəlif vaxtlarda aparıla bilər. Buna baxmayaraq, əgər pul vəsaitlərini yaradan vahidə bölüşdürülmüş qudvilin bir hissəsi və ya hamısı cari illik dövr ərzində baş vermiş müəssisələrin birləşməsində əldə edilmişdirsə, bu vahid qiymətdən düşməyə görə həmin cari illik dövrün sonunadək yoxlanılmalıdır.
- 77 Qudvilin bölüşdürüldüyü pul vəsaitlərini yaradan vahidi təşkil edən aktivlər qudvili daxil edən vahidlə eyni zamanda qiymətdən düşməyə görə yoxlanıldıqda, onlar qudvili daxil edən vahiddən qabaq qiymətdən düşməyə görə yoxlanılmalıdır. Oxşar şəkildə, əgər qudvilin bölüşdürüldüyü pul vəsaitlərini yaradan vahidlər qrupunu təşkil edən pul vəsaitlərini yaradan vahidlər özündə qudvili daxil edən pul vəsaitlərini yaradan vahidlər qrupu ilə eyni vaxtda qiymətdən düşməyə görə yoxlanılırsa, fərdi vahidlər qiymətdən düşməyə görə qudvili daxil edən vahidlər qrupundan qabaq yoxlanılmalıdır.
- 78 Qudvilin bölüşdürüldüyü pul vəsaitlərini yaradan vahidin qiymətdən düşməyə görə yoxlanması zamanı qudvili daxil edən vahid daxilində aktivin qiymətdən düşəcəyinin göstəricisi mövcud ola bilər. Belə hallarda, müəssisə qiymətdən düşməyə görə ilk növbədə aktiv yoxlayır və qudvili daxil edən pul vəsaitlərini yaradan vahidin qiymətdən düşməyə görə yoxlanılmasından qabaq həmin aktivə görə hər hansı qiymətdən düşmə zərəri tanınır. Oxşar şəkildə, qudvili daxil edən vahidlər qrupu daxilində olan pul vəsaitlərini yaradan vahidin qiymətdən düşməsi göstəricisi mövcud ola bilər. Belə hallarda, müəssisə qudvilin bölüşdürüldüyü vahidlər qrupunun qiymətdən düşməyə görə yoxlanılmasından qabaq ilk növbədə pul vəsaitlərini yaradan vahidi qiymətdən düşməyə görə yoxlayır və həmin vahidə görə hər hansı qiymətdən düşmə zərəri tanınır.
- 79 Qudvilin bölüşdürüldüyü pul vəsaitlərini yaradan vahidin bərpa edilə bilən məbləğinin əvvəlki dövrdə edilmiş ən son müfəssəl hesablanması, aşağıdakı meyarların hamısı ödənilmədiyi halda, həmin vahidin cari dövrdə qiymətdən düşməyə görə yoxlanılmasında istifadə edilə bilər:
- həmin ən son bərpa edilə bilən məbləğin hesablanması tarixindən etibarən vahidi təşkil edən aktivlər və öhdəliklər əhəmiyyətli dərəcədə dəyişməyib;
  - ən son bərpa edilə bilən məbləğin hesablanması vahidin balans dəyərində əhəmiyyətli fərq ilə üstələyən məbləğ ilə nəticələnmişdi; və

- (c) ən son bərpa edilə bilən məbləğin hesablanması tarixindən etibarən baş vermiş hadisələrin və dəyişmiş şərtlərin təhlilinə əsasən, cari bərpa edilə bilən məbləğin aktivin balans dəyərindən aşağı olması ehtimalı zəifdir.

Ümumi aktivlər

- 80 Ümumi aktivlər qərargah binası və ya müəssisənin hər hansı bölməsi, EHM və tədqiqat mərkəzi kimi qrup və ya bölmə aktivlərini əhatə edir. Müəssisənin sturukturu aktivin müəyyən pul vəsaitlərini yaradan vahid üçün ümumi aktivlərin bu Standartda verilən anlayışına uyğun olub-olmamasını müəyyən edir. Ümumi aktivlərin səciyyəvi xüsusiyyətləri ondan ibarətdir ki, onlar digər aktivlərdən və aktiv qruplarından müstəqil şəkildə pul vəsaitlərinin daxilolmalarını yaratmırlar və onların balans dəyərləri nəzərdən keçirilən pul vəsaitlərini yaradan vahidə bütövlükdə aid edilə bilməz.
- 81 Ümumi aktivlər müstəqil olaraq pul vəsaitlərinin daxilolmalarını yaratmadığına görə, rəhbərlik həmin aktivin xaric olması barədə qərar qəbul etməzsə, fərdi ümumi aktivin bərpa edilə bilən dəyəri müəyyən edilə bilməz. Nəticə etibarilə, ümumi aktivin qiymətdən düşə biləcəyini göstərən hər-hansı əlamət mövcud olduqda, ümumi aktivin aid edildiyi pul vəsaitlərini yaradan vahid və ya pul vəsaitlərini yaradan vahidlər qrupu üçün bərpa edilə bilən məbləğ müəyyən edilir və bu məbləğ həmin pul vəsaitlərini yaradan vahidin və ya pul vəsaitlərini yaradan vahidlər qrupunun balans dəyəri ilə müqayisə edilir. Qiymətdən düşmə zərəri bu standartın 83-cü maddəsinə əsasən tanınır.
- 82 Pul vəsaitlərini yaradan vahidi qiymətdən düşmə üzrə yoxlayarkən, müəssisə sözü gedən pul vəsaitlərini yaradan vahidlə əlaqədar bütün ümumi aktivləri müəyyən etməlidir. Əgər ümumi aktivin balans dəyərinin bir hissəsi:
- (a) əsaslandırılmış və uyğun əsasda həmin vahidə bölüşdürülə bilərsə, müəssisə həmin vahidin balans dəyərini, bu vahidə bölüşdürülmüş ümumi aktivin balans dəyərinin hissəsi də daxil olmaqla, onun bərpa edilə bilən dəyəri ilə müqayisə etməlidir. Qiymətdən düşmə zərəri bu standartın 83-cü maddəsinə əsasən tanınır.
- (b) əsaslandırılmış və uyğun əsasda həmin vahidə bölüşdürülə bilməzsə, onda müəssisə:
- (i) həmin vahidin balans dəyərini, ümumi aktiv istisna edilməklə, onun bərpa edilə bilən məbləği ilə müqayisə etməli və qiymətdən düşmə zərərinə bu standartın 83-cü maddəsinə əsasən tanınmalıdır.
- (ii) sözü gedən pul vəsaitlərini yaradan vahidi tərkibinə daxil edən, əsaslandırılmış və uyğun əsasda həmin ümumi aktivin balans dəyərinin bir hissəsinin bölüşdürülə bildiyi ən kiçik pul vəsaitlərini yaradan vahidlər qrupunu müəyyən etməlidir; və
- (iii) pul vəsaitlərini yaradan vahidlər qrupunun balans dəyərini, həmin vahidlər qrupuna bölüşdürülmüş ümumi aktivin balans dəyərinin hissəsi də daxil olmaqla, bu vahidlər qrupunun bərpa edilə bilən məbləği ilə müqayisə etməlidir. Qiymətdən düşmə zərəri bu standartın 83-cü maddəsinə əsasən tanınır.

Pul vəsaitlərini yaradan vahid üzrə qiymətdən düşmə zərəri

- 83 Qiymətdən düşmə zərəri yalnız və yalnız o halda pul vəsaitlərini yaradan vahid (qudvilin və ya ümumi aktivin bölüşdürüldüyü pul vəsaitlərini yaradan vahidlərin ən kiçik qrupu) üçün tanınmalıdır ki, həmin vahidin (vahidlər qrupunun) bərpa edilə bilən məbləği onun balans dəyərindən aşağı olsun. Qiymətdən düşmə zərəri, həmin vahidin (vahidlər qrupunun) aktivlərinin balans dəyərini azaltmaq üçün aşağıdakı qayda ilə bölüşdürülməlidir:
- (a) birincisi, sözü gedən pul vəsaitlərini yaradan vahidə (vahidlər qrupuna) bölüşdürülmüş hər-hansı qudvilin balans dəyərini azaltmaq məqsədilə; və
- (b) daha sonra, həmin vahidin (vahidlər qrupunun) hər bir aktivinin balans dəyərinin əsasına mütənasib şəkildə bu vahidin (vahidlər qrupunun) digər aktivlərinə görə.

Balans dəyərindəki bu azalmalara fərdi aktivlər üzrə qiymətdən düşmə zərəri kimi baxılmalı və onlar bu standartın 46-cı maddəsinə əsasən tanınmalıdır.

- 84 Bu Standartın 83-cü maddəsinə əsasən, qiymətdən düşmə zərərini bölüşdürərkən, müəssisə aktivin balans dəyərini aşağıdakı dəyərlərdən ən yüksək dəyərdən aşağı salmamalıdır:
- (a) satış xərcləri çıxılmaqla ədalətli dəyər (əgər müəyyən etmək mümkündürsə);
  - (b) istifadə dəyəri (əgər müəyyən etmək mümkündürsə); və
  - (c) sıfır.
- Əks halda aktivə bölüşdürüləcək qiymətdən düşmə zərərinin məbləği müvafiq vahidin (vahidlər qrupunun) digər aktivlərinə proporsional qaydada bölüşdürülməlidir.
- 85 Pul vəsaitlərini yaradan vahidin hər bir fərdi aktivinin bərpa edilə bilən məbləğini qiymətləndirmək mümkün olmadıqda, bu Standart, qudvil istisna olmaqla, qiymətdən düşmə zərərinin həmin vahidin aktivləri arasında ixtiyari bölüşdürülməsini tələb edir.
- 86 Fərdi aktivin bərpa edilə bilən dəyərini təyin etmək mümkün olmadıqda, müəssisə aşağıda qeyd edilənləri həyata keçirir:
- (a) aktivin balans dəyəri onun satış xərcləri çıxılmaqla ədalətli dəyərinin və standartın 83-84-cü maddələrində açıqlanmış bölüşdürmə prosedurlarının nəticələrinin ən yüksək dəyərindən daha böyük olduqda, həmin aktiv üzrə qiymətdən düşmə zərəri tanınır; və
  - (b) aktiv ilə əlaqədar pul vəsaitlərini yaradan vahid qiymətdən düşmüş deyilsə, həmin aktiv üzrə heç bir qiymətdən düşmə zərəri tanınmır. Bu qayda, hətta aktivin satış xərcləri çıxılmaqla ədalətli dəyəri, onun balans dəyərindən aşağı olduqda belə tətbiq edilir.
- 87 Bu Standartın 83 və 84-cü maddələrindəki tələblər tətbiq edildikdən sonra, öhdəlik, yalnız və yalnız digər Standart tərəfindən tələb olunduqda, pul vəsaitlərini yaradan vahid üçün qiymətdən düşmə zərərinin istənilən qalığ məbləği üzrə tanınmalıdır.

QIYMƏTDƏN DÜŞMƏ ZƏRƏRİNİN LƏĞV EDİLMƏSİ

- 88 Müəssisə hər hesabat tarixində, qudvil istisna olmaqla, hər hansı aktiv üçün əvvəlki dövrlərdə tanınmış qiymətdən düşmə zərərinin artıq mövcud olmamasını və ya azalmasının baş verdiyini göstərən hər-hansı əlamətin mövcud olub-olmamasını müəyyən etməlidir. Əgər belə əlamət mövcuddursa, müəssisə həmin aktivin bərpa edilə bilən məbləğini qiymətləndirməlidir.
- 89 Qudvil istisna olmaqla, hər hansı aktiv üçün əvvəlki dövrlərdə tanınmış qiymətdən düşmə zərərinin artıq mövcud olmamasını və ya azalmasının baş verdiyini göstərən hər-hansı əlamətin mövcud olub-olmamasını müəyyən edərkən, müəssisə minimum aşağıdakı əlamətləri nəzərə almalıdır:

İnformasiyanın xarici mənbələri

- (a) həmin aktivin bazar dəyərinin bu dövr ərzində əhəmiyyətli dərəcədə qalxdığını.
- (b) dövr ərzində müəssisənin fəaliyyət göstərdiyi texnoloji, bazar, iqtisadi və ya hüquqi mühitdə və ya aktivin yönəldiyi bazarda müəssisə üçün müsbət təsirə malik əhəmiyyətli dəyişikliklərin baş verdiyini və ya yaxın gələcəkdə baş verəcəyini.
- (c) bazar faiz dərəcələri və investisiya rentabelliyyəsinin digər bazar dərəcələrinin dövr ərzində azaldığını və bu azalmanın aktivin istifadə dəyərinin hesablanmasında istifadə olunan diskont dərəcəsinə təsir edərək və aktivin bərpa edilə bilən məbləğini əhəmiyyətli dərəcədə qaldıra biləcəyini.

İnformasiyanın daxili mənbələri

- (ç) dövr ərzində aktivin istifadə edildiyi və ya istifadə ediləcəyinin gözlənilməli həcimdə və ya qaydada müəssisə üçün müsbət təsirə malik əhəmiyyətli dəyişikliklər baş vermiş və ya yaxın gələcəkdə baş verəcəyi gözlənilir. Bu dəyişikliklər aktivin faydalılığını yaxşılaşdırmaq və ya artırmaq üçün, ya da həmin aktivin aid olduğu əməliyyatı yenidən strukturlaşdırmaq üçün həmin dövr ərzində çəkilmiş xərcləri əhatə edir.

- (d) daxili hesabatlarda aktivin iqtisadi göstəricilərinin gözləniləndən daha yaxşı olduğunu və ya olacağını göstərən sübutlar mövcuddur.
- 90 Qudvil istisna olmaqla, aktiv üçün tanınmış qiymətdən düşmə zərərinin artıq mövcud olmamasını və ya azalmasının baş verdiyini göstərən hər-hansı əlamət mövcud olduqda, bu, hətta sözü gedən aktiv üzrə heç bir qiymətdən düşmə zərəri ləğv edilmədikdə belə, faydalı istifadə müddətinin qalığının, köhnəlmə (amortizasiya) metodunun və ya qalıq dəyərinin bu aktivə tətbiq edilə bilən Standarta əsasən nəzərdən keçirilməli və ona düzəliş edilməli olduğunu göstərə bilər.
- 91 Qudvildən başqa hər-hansı aktiv üçün əvvəlki dövrlərdə tanınmış qiymətdən düşmə zərəri, yalnız və yalnız sonuncu qiymətdən düşmə zərəri tanınandan sonra aktivin bərpa edilə bilən məbləğini təyin etmək üçün istifadə edilmiş qiymətləndirmələrdə dəyişiklik edildikdə ləğv edilə bilər. Bu halda, 93-cü maddədə təsvir edilmiş hal istisna olmaqla, həmin aktivin balans dəyəri, onun bərpa edilə bilən məbləğinə qədər qaldırılmalıdır. Bu artım qiymətdən düşmə zərərinin ləğvi hesab olunur.
- 92 Aktivin istifadə dəyəri, sadəcə olaraq gələcək pul vəsaitlərinin mədaxilinin müddəti yaxınlaşdıqca onların hazırkı dəyərinin artmasına görə, onun balans dəyərindən daha böyük ola bilər. Lakin, sözü gedən aktivin xidmət potensialı artmamışdır. Buna görə də, hətta aktivin bərpa edilə bilən məbləği onun balans dəyərindən yüksək olsa belə, qiymətdən düşmə zərəri vaxtın keçməsi səbəbindən ləğv edilmir.

Fərdi aktivin qiymətdən düşmə zərərinin ləğv edilməsi

- 93 Qudvil istisna olmaqla, qiymətdən düşmə zərərinin ləğvinə aid edilə bilən aktivin balans dəyərində artım, əvvəlki illərdə həmin aktiv üzrə heç bir qiymətdən düşmə zərərinin tanınmadığı təqdirdə müəyyən ediləcək balans dəyərindən (amortizasiya və ya köhnəlmə çıxılmaqla) yuxarı olmamalıdır.
- 94 Qudvil istisna olmaqla, aktivin balans dəyərinin aktiv üçün əvvəlki illərdə qiymətdən düşmə zərərinin tanınmadığı halda müəyyən ediləcək balans dəyərinə (amortizasiya və ya köhnəlmə çıxılmaqla) nəzərən hər-hansı artımı, yenidən qiymətləndirmə hesab edilir. Bu çür yenidən qiymətləndirmənin uçota alınması üçün müəssisə sözü gedən aktivə uyğun olan Standartı tətbiq edir.
- 95 Qudvil istisna olmaqla, hər hansı aktiv üçün qiymətdən düşmə zərərinin ləğvi, həmin aktiv başqa bir Standarta (misal üçün, "[Torpaq, tikili və avadanlıq üzrə](#)" 7 №-li Milli Mühasibat Uçotu Standartındakı yenidən qiymətləndirmə metoduna) əsasən yenidən qiymətləndirilmiş məbləğlə əks etdirilməzsə, birbaşa mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda tanınmalıdır. Yenidən qiymətləndirilmiş aktivin qiymətdən düşmə zərərinin ləğv edilməsi həmin başqa Standarta əsasən yenidən qiymətləndirmə artımı kimi nəzərə alınmalıdır.
- 96 Yenidən qiymətləndirilmiş aktivin qiymətdən düşmə zərərinin ləğvi "yenidən qiymətləndirmə ehtiyatı" başlığı altında birbaşa xüsusi kapitalın kreditinə yazılmalıdır. Lakin, həmin yenidən qiymətləndirilmiş aktiv üzrə qiymətdən düşmə zərəri ilkin olaraq mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda tanınmış olduqda, həmin qiymətdən düşmə zərərinin ləğvi həmçinin mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda tanınır.
- 97 Qiymətdən düşmə zərərinin ləğvi tanındıqdan sonra, həmin aktiv üzrə amortizasiya xərclərinə sözü gedən aktivin nəzərdən keçirilmiş balans dəyərini, qalıq dəyəri çıxılmaqla (əgər varsa), faydalı istismar müddətinin qalığına sistematik əsasda bölüşdürmək üçün gələcək dövrlərdə düzəliş edilməlidir.

Pul vəsaitlərini yaradan vahid üzrə qiymətdən düşmə zərərinin ləğv edilməsi

- 98 Pul vəsaitlərini yaradan vahid üzrə qiymətdən düşmə zərərinin ləğvi, qudvil istisna olmaqla, həmin vahidin aktivləri arasında bu aktivlərin balans dəyərlərinə mütənasib qaydada bölüşdürülməlidir. Balans dəyərlərindəki bu artımlar fərdi aktivlər üzrə qiymətdən düşmə zərərinin ləğvi kimi nəzərə alınmalı və bu standartın 95-ci maddəsinə uyğun olaraq tanınmalıdır.

99 Bu standartın 98-ci maddəsinə uyğun olaraq pul vəsaitlərini yaradan vahid üzrə qiymətdən düşmə zərərinin ləğvini bölüşdürərkən, aktivin balans dəyəri aşağıda verilmiş dəyərlərdən ən aşağı olandan yuxarı olmamalıdır:

- (a) onun bərpa edilə bilən məbləği (əgər müəyyən etmək mümkündürsə); və
- (b) əvvəlki dövrlərdə həmin aktiv üçün heç bir qiymətdən düşmə zərərinin tanınmadığı halda müəyyən ediləcək (amortizasiya və ya köhnəlmə çıxılmaqla) balans dəyərindən.

Əks halda aktivin dəyərində bölüşdürülməli olan qiymətdən düşmə zərərinin məbləği, qudvil istisna olmaqla, müvafiq vahid daxilində digər aktivlər üzrə mütənasib şəkildə bölüşdürülməlidir.

Qudvil üzrə qiymətdən düşmə zərərinin ləğv edilməsi

100 Qudvil üzrə tanınmış qiymətdən düşmə zərəri növbəti dövrdə ləğv edilməməlidir.

MƏLUMATIN AÇIQLANMASI

101 Müəssisə aktivlərin hər bir sinfi üzrə aşağıdakıları açıqlamalıdır:

- (a) dövr ərzində mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda tanınmış qiymətdən düşmə zərərinin məbləğini və həmin zərərlərin əks olunduğu mənfəət və ya zərər haqqında hesabatın müvafiq maddələrini.
- (b) dövr ərzində mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda tanınmış qiymətdən düşmə zərərinin ləğv edilmə dəyərini və həmin zərərlərin ləğv olunduğu mənfəət və ya zərər haqqında hesabatın müvafiq maddələrini.
- (c) yenidən qiymətləndirilmiş aktivlər üzrə dövr ərzində birbaşa kapitalda tanınan qiymətdən düşmə zərərinin məbləğini.
- (ç) yenidən qiymətləndirilmiş aktivlər üzrə dövr ərzində birbaşa kapitalda tanınan qiymətdən düşmə zərərinin ləğv edilmə dəyərini.

102 Müəssisə, qudvil də daxil olmaqla, hər-hansı fərdi aktiv və ya pul vəsaitlərini yaradan vahid üçün dövr ərzində tanınmış və ya ləğv edilmiş hər əhəmiyyətli qiymətdən düşmə zərəri üzrə aşağıdakı informasiyanı açıqlamalıdır:

- (a) qiymətdən düşmə zərərinin tanınmasına və yaxud ləğvinə gətirib çıxarmış hadisə və şərtləri.
- (b) tanınmış və yaxud ləğv edilmiş qiymətdən düşmə zərərinin məbləğini.
- (c) fərdi aktiv üzrə onun xüsusiyyətlərini;
- (ç) pul vəsaitlərini yaradan vahid üzrə aşağıdakıları:
  - (i) pul vəsaitlərini yaradan vahidin təsvirini (məsələn, onun istehsal xətti, tikili, biznes əməliyyatı, coğrafi ərazi olub-olmamasını);
  - (ii) aktivlər sinfi üzrə tanınan və ya ləğv edilən qiymətdən düşmə zərərinin məbləğini; və
  - (iii) pul vəsaitlərini yaradan vahidin müəyyən edilməsi üçün aktivlərin birləşdirilməsi pul vəsaitlərini yaradan vahidin (mövcuddursa) bərpa edilə bilən məbləğinin əvvəlki qiymətləndirilməsi tarixindən etibarən dəyişdikdə, müəssisə aktivlərin birləşdirilməsinin cari və əvvəlki metodlarının açıqlamalarını, həmçinin, pul vəsaitlərini yaradan vahidin müəyyən edilməsi metodunun dəyişməsinin səbəblərini.
- (d) aktivin (pul vəsaitlərini yaradan vahidin) bərpa edilə bilən məbləğinin onun satış xərcləri çıxılmaqla ədalətli dəyəri və ya istifadə dəyərinə bərabər olmasını.
- (e) bərpa edilə bilən məbləğ satış xərcləri çıxılmaqla ədalətli dəyərə bərabər olduqda, satış xərcləri çıxılmaqla ədalətli dəyəri müəyyən etmək üçün istifadə edilmiş əsası (məsələn, ədalətli dəyərin fəal bazara istinadən təyin edilib-edilmədiyini).

- (ə) bərpa edilə bilən məbləğ istifadə dəyərində bərabər olduqda, istifadə dəyərinin hazırkı və əvvəlki qiymətləndirmələrində (mövcuddursa) tətbiq edilmiş diskont dərəcələrini.
- 103 Müəssisə, bu standartın 102-ci maddəsinə əsasən heç bir məlumatın açıqlanmadığı, dövr ərzində tanınmış ümumi qiymətdən düşmə zərərlərinin və ləğv edilmiş qiymətdən düşmə zərərlərinin məcmu məbləğləri üçün aşağıdakı məlumatları açıqlamalıdır:
- (a) qiymətdən düşmə zərərlərinin və həmin zərərlərin ləğv edilməsinin təsirinə məruz qalmış aktivlərin əsas siniflərini.
- (b) bu qiymətdən düşmə zərərlərinin və həmin zərərlərin ləğv edilməsinin tanınmasına gətirib çıxaran əsas hadisələri və şərtləri.
- 104 Standartın 66-cı maddəsinə əsasən, dövr ərzində müəssisələrin birləşməsindən əldə edilmiş qudvilin hər hansı tərkib hissəsi hesabat tarixində pul vəsaitlərini yaradan vahidə (vahidlər qrupuna) daxil edilmədikdə, bölüşdürülməmiş qudvilin məbləği, həmin məbləğin bölüşdürülməmiş qalmasının səbəbləri ilə birlikdə açıqlanmalıdır.

Qeyri-müəyyən faydalı istismar müddətinə malik qeyri-maddi aktivlərin və ya qudvilin daxil olduğu pul vəsaitlərini yaradan vahidlərin bərpa edilə bilən məbləğlərini qiymətləndirmək üçün istifadə edilən qiymətləndirmələr

- 105 Müəssisə, pul vəsaitlərini yaradan vahidə (vahidlər qrupuna) bölüşdürülmüş qeyri-müəyyən faydalı istismar müddətinə malik qeyri-maddi aktivlərin və ya qudvilin balans dəyərlərinin müəssisənin qeyri-müəyyən faydalı istismar müddətinə malik qeyri-maddi aktivlərinin və ya qudvilin ümumi balans dəyəri ilə müqayisədə əhəmiyyətli olduğu hər pul vəsaitlərini yaradan vahid (vahidlər qrupu) üçün bu maddənin (a)–(e) bəndlərində tələb olunan informasiyanı açıqlamalıdır:
- (a) vahidə (vahidlər qrupuna) bölüşdürülmüş qudvilin balans dəyərini.
- (b) vahidə (vahidlər qrupuna) bölüşdürülmüş qeyri-müəyyən faydalı istismar müddətinə malik qeyri-maddi aktivlərin balans dəyərini.
- (c) vahidin (vahidlər qrupunun) bərpa edilə bilən dəyərinin müəyyən olunduğu əsası (yəni, istifadə dəyəri və ya satış xərcləri çıxılmaqla ədalətli dəyəri).
- (ç) vahidin (vahidlər qrupunun) bərpa edilə bilən dəyəri istifadə dəyərinə əsaslandıqda aşağıdakılar açıqlanmalıdır:
- (i) ən son büdcələrin/proqnozların əhatə etdiyi dövr üçün rəhbərliyin pul vəsaitlərinin hərəkəti üzrə proqnozlarını əsaslandığı hər bir əsas fərziyyəni. Əsas fərziyyələr sözü gedən vahidin (vahidlər qrupunun) bərpa edilə bilən məbləğinin təsirinə ən çox məruz qaldığı fərziyyələrdir.
- (ii) bu qiymətin (qiymətlərin) keçmiş təcrübəni özündə əks etdirib-ətdirməməsindən və ya onların xarici informasiya mənbələrinə uyğun olub-olmamasından asılı olmayaraq, hər bir əsas fərziyyə ilə bağlı olan qiymətin (qiymətlərin) müəyyən edilməsinə rəhbərliyin yanaşmasını və əgər belə olmazsa, onların nə üçün və hansı şəkildə keçmiş təcrübədən və yaxud xarici informasiya mənbələrindən fərqləndiyini.
- (iii) müəssisə rəhbərliyinin maliyyə büdcəsinə/proqnozlarına əsaslanaraq təsdiq etdiyi pul vəsaitlərinin hərəkətinin proqnozlaşdırdığı dövr və pul vəsaitlərini yaradan vahid (vahidlər qrupu) üçün beş ildən artıq olan dövr istifadə edildiyi halda, bu dövrün uzadılmasının əsaslandırılmış olmasının izahını.
- (iv) pul vəsaitlərinin hərəkətinin ən son büdcələr/proqnozlar ilə əhatə olmuş dövrdən kənara ekstrapolyasiyası üçün istifadə edilmiş inkişaf tempinin göstəricisi, həmçinin bu müəssisənin fəaliyyət göstərdiyi istehsal sahələri, ölkə və ya ölkələr, məhsul və ya bu vahid (vahidlər qrupu) üzrə təyin edilmiş bazar üçün nəzərdə tutulmuş uzunmüddətli orta inkişaf tempindən artıq olan inkişaf tempinin hər hansı göstəricisinin istifadəsinin əsaslandırılması.
- (v) pul vəsaitlərinin hərəkətinin proqnozlarına tətbiq edilən diskont dərəcəsi (dərəcələri).

- (d) vahidin (vahidlər qrupunun) bərpa edilə bilən məbləği satış xərcləri çıxılmaqla ədalətli dəyərə əsaslandıqda, satış xərcləri çıxılmaqla ədalətli dəyəri təyin etmək üçün istifadə olunmuş metodologiyani. Satış xərcləri çıxılmaqla ədalətli dəyər vahid (vahidlər qrupu) üçün müşahidə oluna bilən bazar qiymətlərindən istifadə edilməklə təyin edilmədikdə, aşağıdakı məlumatlar həmçinin açıqlanmalıdır:
- (i) satış xərcləri çıxılmaqla ədalətli dəyəri təyin etmək üçün rəhbərliyin əsaslandığı hər bir əsas fərziyyənin təsvirini. Əsas fərziyyələr vahidin (vahidlər qrupunun) bərpa edilə bilən məbləğinə əhəmiyyətli təsir göstərə biləcək fərziyyələrdir.
  - (ii) hər bir əsas fərziyyəyə aid edilən dəyərin (dəyərlərin) müəyyən edilməsinə rəhbərliyin yanaşmasının təsvirini, bu dəyərin (dəyərlərin) keçmiş təcrübəni əks etdirdiyini və ya, əgər uyğundursa, xarici informasiya mənbələrinə uyğun olduğunu və əgər uyğun deyilsə, keçmiş təcrübədən və ya xarici informasiya mənbələrindən hansı şəkildə və nə üçün fərqləndiyini.
- (e) vahidin (vahidlər qrupunun) bərpa edilə bilən məbləğinin rəhbərlik tərəfindən müəyyən edildiyi hər hansı əsas fərziyyədə məntiqli olaraq mümkün olan dəyişiklik bu vahidin (vahidlər qrupunun) balans dəyərinin onun bərpa edilə bilən məbləğindən artıq olmasına gətirib çıxarsa:
- (i) vahidin (vahidlər qrupunun) bərpa edilə bilən dəyərinin onun balans dəyərindən artıq olduğu məbləği.
  - (ii) əsas fərziyyəyə aid edilən dəyəri.
  - (iii) vahidin (vahidlər qrupunun) bərpa edilə bilən məbləğinin onun balans dəyərinə bərabər olması üçün, bərpa edilə bilən məbləğin müəyyən edilməsi zamanı istifadə edilən digər dəyişən kəmiyyətlər üzərində belə dəyişikliyin hər-hansı ardıcıl təsirlərinin daxil edilməsindən sonra əsas fərziyyəyə aid edilmiş qiymətin dəyişməli olduğu məbləği.

106 Qeyri-müəyyən faydalı istismar müddətinə malik olan qeyri-maddi aktivlərin və ya qudvilin balans dəyəri qismən və ya bütövlüklə bir neçə pul vəsaitlərini yaradan vahidlər (vahidlər qrupu) arasında bölüşdürüldükdə və bu qaydada hər bir vahidə (vahidlər qrupuna) bölüşdürülmüş məbləğ müəssisəyə məxsus qeyri-müəyyən faydalı istismar müddətinə malik qeyri-maddi aktivlərin və qudvilin ümumi balans dəyəri ilə müqayisədə əhəmiyyətli olmadıqda, bu fakt həmin vahidlərə (vahidlər qruplarına) bölüşdürülmüş qeyri-müəyyən faydalı istismar müddətinə malik qeyri-maddi aktivlərin və ya qudvilin məcmu balans dəyəri ilə birlikdə açıqlanmalıdır. Bundan əlavə, həmin vahidlərdən (vahidlər qruplarından) hər hansı birinin bərpa edilə bilən məbləği eyni əsas fərziyyəyə (fərziyyələrə) əsaslandıqda və onlara bölüşdürülmüş qeyri-müəyyən faydalı istismar müddətinə malik qeyri-maddi aktivlərin və ya qudvilin məcmu balans dəyəri müəssisənin qeyri-müəyyən faydalı istismar müddətinə malik qeyri-maddi aktivlərinin və ya qudvilin ümumi balans dəyəri ilə müqayisədə əhəmiyyətli olduqda, müəssisə aşağıda qeyd olunanlar ilə birlikdə həmin faktı açıqlamalıdır:

- (a) həmin vahidlərə (vahidlər qruplarına) bölüşdürülmüş qudvilin məcmu balans dəyərini.
  - (b) həmin vahidlərə (vahidlər qruplarına) bölüşdürülmüş qeyri-müəyyən faydalı istismar müddətinə malik qeyri-maddi aktivlərin məcmu balans dəyərini.
  - (c) əsas fərziyyənin (fərziyyələrin) təsvirini.
  - (ç) müəssisə rəhbərliyi tərəfindən hər bir əhəmiyyətli fərziyyəyə (fərziyyələrə) aid edilən qiymətin (qiymətlərin) müəyyən edilməsi üçün istifadə olunan yanaşmanın təsvirini, belə qiymətin (qiymətlərin) keçmiş təcrübəni əks etdirib-etdirmədiyini, və ya uyğundursa, onun xarici informasiya mənbələrinə uyğun olub-olmadığını və əks təqdirdə, onların xarici informasiya məndələri və ya keçmiş təcrübədən necə və hansı səbəbə görə fərqləndiyini.
- (d) əsas fərziyyədəki (fərziyyələrdəki) mümkün dəyişiklik müvafiq vahidin (vahidlər qruplarının) ümumi balans dəyərinin onların ümumi bərpa edilə bilən dəyərindən artıq olmasına gətirib çıxaracaqsa:
- (i) vahidlərin (vahidlər qruplarının) bərpa edilə bilən dəyərlərinin onların balans dəyərlərindən yuxarı olan məbləğini.

- (ii) əsas fərziyyəyə (fərziyyələrə) aid edilmiş dəyəri (dəyərləri).
  - (iii) vahidin (vahidlər qrupunun) ümumi bərpa edilə bilən məbləğinin onların ümumi balans dəyərində bərabər olması üçün, bərpa edilə bilən məbləğin müəyyən edilməsi zamanı istifadə edilən digər dəyişən kəmiyyətlər üzərində belə dəyişikliyin göstərdiyi hər-hansı ardıcıl təsirlərin daxil edilməsindən sonra, əsas fərziyyəyə (fərziyyələrə) aid edilmiş dəyərin (dəyərlərin) dəyişməli olduğu məbləği.
- 107 Əvvəlki dövrdə pul vəsaitlərini yaradan vahidin (vahidlər qrupunun) bərpa edilə bilən məbləğinin ən son müfəssəl hesablamalarının nəticəsi, müəyyən edilmiş meyarlara cavab verildiyi təqdirdə, cari dövrdə qarşıdakı dövrlərə keçirilə və həmin vahidin (vahidlər qrupunun) qiymətdən düşmə üzrə yoxlanılmasında istifadə edilə bilər. Bu halda, standartın 105 və 106-cı maddələrinə əsasən tələb olunan açıqlamalara daxil edilən həmin vahid (vahidlər qrupu) haqqında informasiya, bərpa edilə bilən dəyərin gələcək dövrlərə keçirilmiş hesablamaları ilə əlaqədar olur.

QÜVVƏYƏ MİNMƏ TARİXİ

- 108 Hazırkı Standart Azərbaycan Respublikasının Maliyyə Nazirliyinin müəyyən etdiyi tarixdən sonra tətbiq edilir.

Əlavə 1 – “Aktivlərin qiymətdən düşməsi” adlı 36 №-li Mühasibat Uçotunun Beynəlxalq Standartı ilə müqayisə

“Aktivlərin qiymətdən düşməsi üzrə” 24 №-li Milli Mühasibat Uçotu Standartı əsasən “Aktivlərin qiymətdən düşməsi” adlı 36 №-li Mühasibat Uçotunun Beynəlxalq Standartından (2006-cı ilin redaksiyası) götürülmüşdür. 24 №-li Milli Mühasibat Uçotu Standartı ilə 36 №-li Mühasibat Uçotunun Beynəlxalq Standartı arasında olan əsas fərqlər aşağıdakılardır:

- 24 №-li Milli Mühasibat Uçotu Standartının “Mühasibat uçotu haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununa istinad edən 1-ci maddəsi əlavə edilmişdir.
- 24 №-li Milli Mühasibat Uçotu Standartının 3 və 4-cü maddələri “Mühasibat uçotu haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununa uyğun olaraq bu Standartı tətbiq etməli olan müəssisələri müəyyən edir.
- 36 №-li Mühasibat Uçotunun Beynəlxalq Standartında Hazırkı Dəyər tətbiqinə dair qaydaları daxil edən Əlavə A 24 №-li Milli Mühasibat Uçotu Standartından çıxarılmışdır və onun tətbiqi üzrə Şərhlər və Tövsiyələr sənədinə daxil edilmişdir.
- 36 №-li Mühasibat Uçotunun Beynəlxalq Standartında təqdim edilmiş misallar və şərhlər 24 №-li Milli Mühasibat Uçotu Standartından çıxarılmışdır. Digər Milli Mühasibat Uçotu Standartlarında olduğu kimi, 24 №-li Milli Mühasibat Uçotu Standartında yalnız mühasibat uçotu qaydaları təqdim edilir. Bütün tələb olunan misallar və şərhlər bu Standartın tətbiqi üzrə Şərhlər və Tövsiyələrdə açıqlanmışdır.
- 36 №-li Mühasibat Uçotunun Beynəlxalq Standartının bəzi maddələri sadəcə təkrarlama olduğu üçün 24 №-li Milli Mühasibat Uçotu Standartından çıxarılmışdır. Bəzi maddələr isə dil baxımından daha sadə formada təqdim edilmişdir. 36 №-li Mühasibat Uçotunun Beynəlxalq Standartının bəzi oxşar xarakterli maddələri isə 24 №-li Milli Mühasibat Uçotu Standartında birləşdirilmişdir.